ДОРОГІ ДРУЗІ!

Наступне дослідження чекає на вас! Вивчаючи нову тему “Територія“, ви:

- дізнаєтеся більше про свою країну, місто чи село;
- здійсните дослідження та довідаєтеся, які тварини мешкають на території вашого населеного пункту і які рослини ростуть поруч;
- пригадаєте правила поведінки у громадських місцях;
- дізнаєтеся більше про межі та кордони;
- навчитеся робити вітражі та браслети;
- прочитаєте книжку Наталії Чуб “Цікаві правила дорожнього руху”.

Бажаємо успіхів!

Щиро ваші автори зошита
та команда видавництва "Світич"

1. Розгадай ребус. Відшукай у тлумачному словнику значення слова-відгадки. Запиши, як ти його зрозумів/зрозуміла.

З Я

т + е т = і

2. Розглянь, як сучасна художниця Лілія Мартинюк зобразила територію рідного краю.

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

3. Кого із зображених персонажів можна вважати господарями своєї території? А кого – гостем на ній? Обґрунтуй свою думку.

4. На якій території тобі комфортно перебувати? А на якій ти відчуваєш себе господарем? Розкажи.

Наталія Чуб – відомий психолог, автор понад 150 дитячих книг і мама трьох дітей. Її книжки вчать любити, поважати, дружити, вчитися, веселитися та всього того, що знадобиться в житті.

Письменниця написала захопливу історію про пригоди інопланетян на нашій планеті. Прочитай уривки з книжки та виконай завдання.

Прочитай початок казки Н. Чуб “Цікаві правила дорожнього руху”.

ЩОБ УСІМ УСЕ БУЛО ЗРОЗУМІЛО...

Мене звати Іванко Шишкін. Понад усе на світі я люблю свого вірного песика Бублика. Байдуже, що він зовсім не породистий!

У мене є друг Данилко Сирников, він старший за мене на цілих три дні, але я на нього не ображаюся, адже він не винен,

що раніше народився. Данилко захоплюється космосом. Він страшенно розумний і весь свій вільний (і навіть не вільний) час читає книжки про позаземні цивілізації, планети й космічні кораблі. А я люблю посидіти за комп'ютером і ще збираю колекцію моделей старовинних автомобілів. Отже, все почалося так…

…Троє інопланетян спустилися драбинкою і зупинилися саме біля нашого вікна. Почулися шум, тріск, музика — здавалося, хтось намагався налаштувати свій радіоприймач. Один з інопланетян сказав:

— Вітаю вас, земляни!

Бублик, який досі мирно спав у кріслі, раптом підскочив і став голосно гавкати.

Данилко смішно роззявив рота від здивування й нічого не відповів інопланетянам. Я привітався. А як же інакше? Вітатися треба завжди, мене мама вчила бути ввічливим.

— Будьмо знайомі, — кажу.— Замовкни, Бублику, це свої.

Утім, я аж ніяк не був упевнений, що це свої.

— Фліп, — сказав один.

— Тікі, — мовив другий.

— Блум, — здалося, що булькнув третій.

“Ну й імена”, — подумав я, але вголос із ввічливості нічого не сказав — адже гості.

Виглядали наші гості доволі дивно: мінячись усіма кольорами веселки, вони ставали то зеленими, то жовтими, то червоними. Кумедні чоловічки смішно розмахували руками й кивали головами. Вони навіть трохи нагадували нас, землян, ось тільки вуха, схожі на трубочки, й незвичне забарвлення відразу видавали в них мешканців іншої планети.

Тут Данилко нарешті ожив, тобто виринув зі своєї сплячки, й питає:

— А звідки ви прилетіли?

— З Марса, звідки ж іще? — дружно відповіли йому інопланетяни.

— Чудово! — захоплено вигукнув Данилко.

— У вас тут мова дуже складна, — сказав інопланетянин, який назвався Фліпом. — Ледве переклали з нашої, марсіанської.

Чудасія, та й годі! Не те, щоб я аж так здивувався. Я лише ніяк не міг збагнути, як це воно: інопланетяни існують, а в Інтернеті про них нічого до пуття не знайти. Бублик, вочевидь, був зі мною згоден, тому що голосно пирхав і тицявся мені в долоню мокрим холодним носом.

— Може, ви нам місто покажете? — попросив Блум. — Музеї і таке інше. Я так хотів до зоопарку потрапити й на трамваї покататися. В Космонеті (це те саме, що ваш Інтернет) бачив у нашому, марсіанському.

— Так, звісно покажемо, — погодився Данилко, — тільки вас би треба вдягти, щоб ви на людей були схожі. Зараз щось у батьків у шафі пошукаю.

За кілька хвилин інопланетяни майже не відрізнялися від нас. Джинси та яскраві футболки, кепки й сонцезахисні окуляри зробили свою справу. Тепер уже точно ніхто не здивується, побачивши на вулиці наших нових друзів.

— Готові? Тоді ходімо, — скомандував Данилко.

- Що тебе найбільше вразило в уривку? Перекажи.
- Як марсіани довідалися, що вони опинилися на чужій території? Розкажи.
- Як, на твою думку, почували себе прибульці у незнайомому місці?

ЯК УПІЗНАТИ ТЕРИТОРІЮ СВОЄЇ КРАЇНИ?

1. Хлопці пояснили прибульцям, що вони опинилися в Україні. Розповісти про рідну країну друзям допоміг кросворд. Що хлопці розповіли марсіанам? Озвуч їхню розповідь, вживаючи всі слова з кросворду.

1 Т	Р	И	З	У	Б					
				2 К	А	Р	П	А	Т	И
		3 Ч	О	Р	Н	Е				
		4 П	Р	А	П	О	Р			
		5 К	И	Ї	В					
	6 Г	І	М	Н						
	7 У	К	Р	А	Ї	Н	С	Ь	К	А

2. Фліп облетів територію України і зробив кілька фото, а Блум позначив на мапі місця, у яких вони зроблені. Марсіани показали українським друзям свої фотографії і попросили пояснити, що за об'єкти зображені на них. Допоможи розповісти про їхнє призначення.

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

3. Відтвори та прочитай прислів'я. Поясни, як ти його розумієш.

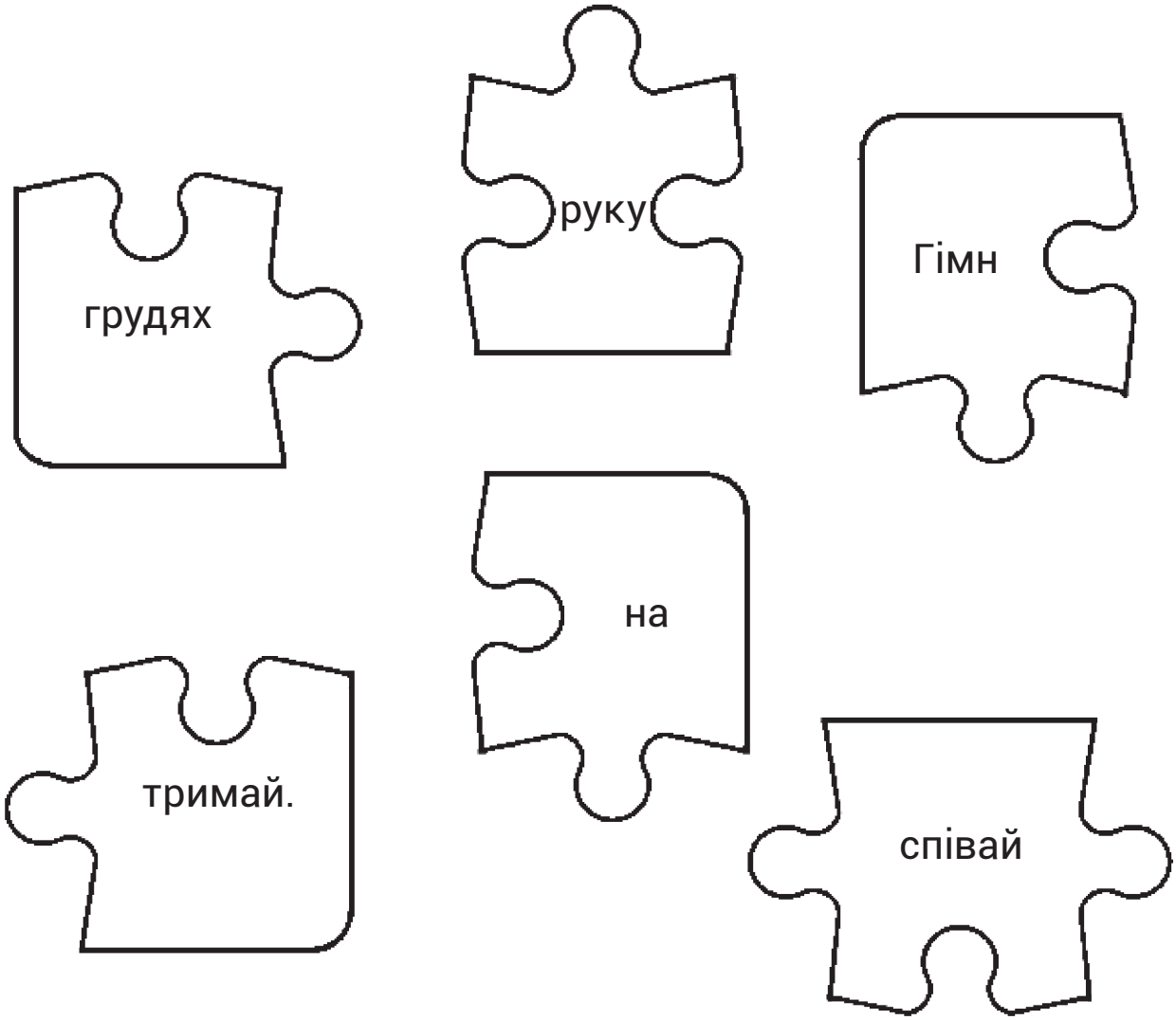

- Запиши утворене прислів'я:

4. Хлопці виготовили браслети для своїх друзів з Марса на згадку про Україну. Зроби і ти такий самий браслет. Кому б ти його подарував/подарувала?

Відступаємо 5 см для зав'язки і робимо вузол	Формуємо 2 петлі	У блакитну петлю вводимо жовту, затягуємо блакитну
Далі – навпаки. Стежте за тим, аби петлі були складені однаково	За цим принципом і плетемо до кінця	Сплівши браслет потрібної довжини, зав'язуємо кінці
		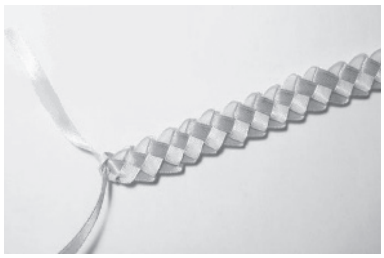

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

5. Довідайся, як Іванко пригощав чаєм свого нового друга і чим закінчилася ця історія.

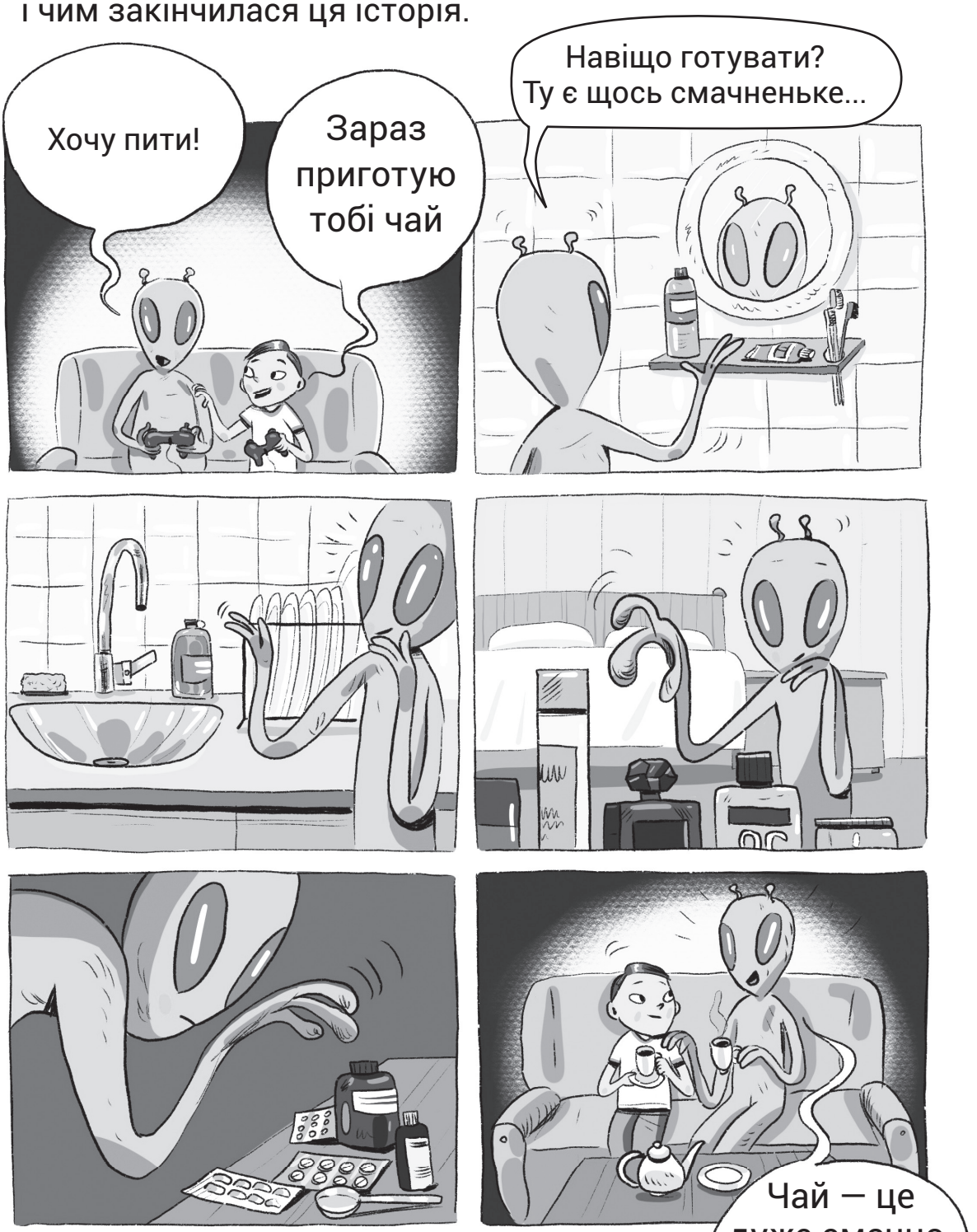

6. Сформулюй одне запитання за змістом коміксу. Постав його своїм однокласникам і послухай відповіді.

ЩО “РОЗКАЖЕ” ПРО ТЕРИТОРІЮ РІДНОГО КРАЮ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ?

1. Хлопці пояснили прибульцям, що вони опинилися в Україні. Розповісти про рідну країну друзям допоміг кросворд. Що хлопці розповіли марсіанам? Озвуч їхню розповідь, вживаючи всі слова з кросворду.

2. Іванко та Данилко провели своїм друзям з Марса екскурсію краєзнавчим музеєм. Найбільше здивували марсіан “музейні” слова. Прочитай кожне слово і з'єднай його з відповідним зображенням на фотографії.

експонат експозиція вітрина

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

3. Під час екскурсії Блум звернув увагу на малюнок, що висів на стіні зали. Розглянь його і розкажи, що робили люди на території краю тисячі років тому.

4. Тікі зацікавила рослинна експозиція природничої зали музею. У своєму записнику він зробив нотатки. Як би ти доповнив/доповнила записи Тікі? Обґрунтуй свою відповідь.

5. Екскурсовод наголосила на тому, що на території краю з давніх давен мешкали тварини, зображені на фотографіях. Упізнай їх та запиши назву кожної тварини.

	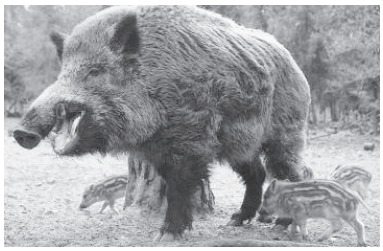	

- Уяви себе будь-якою тваринкою. Опиши один день свого уявного життя

6. Дітей зацікавили вітражі, виставлені в експозиції музею. А екскурсовод пані Галина запропонувала створити їх на майстер-класі. Збери необхідні матеріали та виготов свій перший вітраж за інструкцією.

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

ВІТРАЖ ВЛАСНОРУЧ

Підготуй:

- гофрований папір або кальку різних кольорів
- прозору клейонку
- чорний фломастер
- клей
- пензлик для клею
- ножиці
- канцелярський ніж
- контурний малюнок

1. На картон наклейте малюнок або накресліть контур майбутнього вітража.
2. Проріжте канцелярським ножем отвори-“віконечка” в картоні.
3. З кольорового гофропаперу (або кальки) виріжте деталі для вітражних вставок. Щоб точно відтворити форму, прикладіть клаптики паперу до кожного фрагмента на вітражі — квітки, деталі тулуба джмеля, відеречка з медом. Обведіть фломастером контур, залишивши достатньо місця для приклеювання, та виріжте фрагменти. Крильця зробіть з прозорого поліетилену.
4. Приклейте вирізані деталі до “віконечок” зі звороту вітража. Якщо вони завеликі, обріжте краї ножицями.
5. Робота готова! Розмістіть вітраж на вікні. Коли світло проходитиме крізь кольорові “віконечка”, він мерехтітиме різними барвами!

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

Прочитай продовження казки Н. Чуб “Цікаві правила дорожнього руху”.

За кермом колишньої летючої тарілки, а тепер невеликого жовтого автомобіля сидів Блум. Він зацікавлено крутив головою навсібіч.

— Ой, обережно! — вигукнув Данилко. — Ти зараз на стовп налетиш!

Блум знову схопився за кермо й швидко вирівняв автомобіль:

— Усе гаразд! Фальшива тривога. Їдемо далі.

— Гальмуй!!! — знову вигукнув Данилко, який уважно дивився вперед. Автомобіль різко загальмував, та так, що я боляче вдарився головою.

— Хіба ти не бачиш, який тут знак висить? — спитав я в горе-водія.

— Бачу. Знак “Крокуючий чоловічок”. Гарно тут у вас, знаки скрізь такі смішні, а є й незрозумілі. Це для того, щоб їздити було веселіше?

— Ти ж ледь на бабусю не наїхав на пішохідному переході! — Данилко так розхвилювався, що навіть почав кричати. — Цей знак означає, що в цьому місці люди можуть переходити дорогу, і водії автомобілів обов'язково повинні їх пропускати.

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

Автомобіль помчав іще швидше. Двоє інших інопланетян роздивлялися місто.

— О, вулиця Бузкова, — прочитав вивіску Фліп.

А Данилко зауважив:

— Тут, мабуть, росте багато кущів бузку, тож вулицю так і назвали.

Бузкова вулиця була тихою та небагатолюдною.

Раптом пролунав оглушливий удар і автомобіль зупинився. Аварія! Автомобіль врізався у високий паркан, і з-під його капота завалував густий сірий дим.

Тут ми всі помітили, що просто до нас через перехрестя прямує поліцейський.

— Усе, приїхали… Зараз штраф випише, — засмутився Данилко.

— Еге, і на штраф майданчик забере наш апарат, — зітхнув я. — Доїздилися.

І справді, після тривалої розмови поліцейський порадив нам піти до автошколи “Зелене світло”, а машину завантажив на евакуатор.

ЧИМ ОСОБЛИВА ТЕРИТОРІЯ МОГО МІСТА/СЕЛА?

1. Блуму, Фліпу й Тікі було цікаво дізнатися, як називається місцевість, у якій вони приземлилися. Данилко та Іванко склали для них ребус. Допоможи прибульцям з'ясувати, на територію якого міста вони прибули.

- А як називається твоє місто/село?
- Досліди, чому воно отримало таку назву?

Мій населений пункт – це

Його назва походить від

2. Іванко розповів друзям про своє місто за фотографіями з Інтернету. А які визначні місця є у твоєму місті/селі? Зроби разом з однокласниками фотоколаж.

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

3. Данилко побачив на світлині відомий усім мешканцям міста фонтан “Каскад” і згадав, що він збудований уже доволі давно. Допоможи Данилкові визначити, скільки років фонтану, якщо відомо, що це число двоцифрове, сума його цифр дорівнює 10, а кількість десятків — 6.

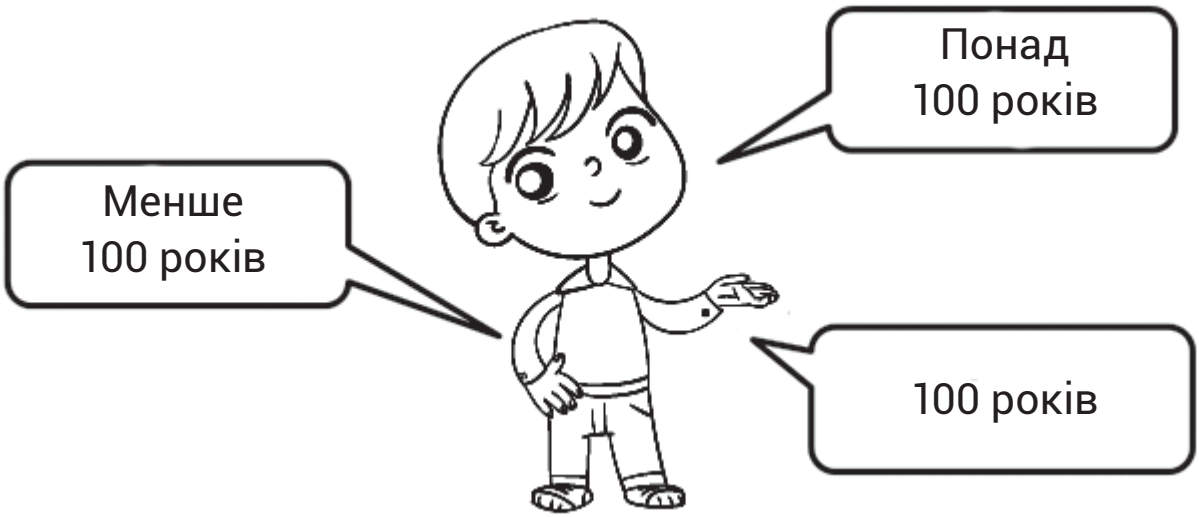

- Досліди, скільки років твоєму населеному пункту.

4. Марсіани розповіли хлопцям, що на їхній планеті немає тварин, тому вони із задоволенням вивчали тварин Землі. Результати своїх досліджень Блум зафіксував у таблиці.

	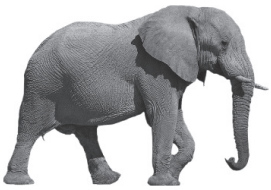	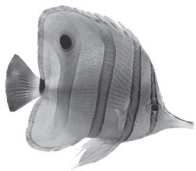	
_____ _____	_____ _____	_____ _____	_____ _____

- Як одним словом можна назвати групи тварин, зображених у кожному окремому стовпчику? Запиши ці назви.

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

- А які тварини мешкають на території твого міста/села? Здійсни відповідне дослідження. Намалюй тваринку, яка тобі найбільше подобається.

5. Іванко досліджував, які рослини можна побачити в його місті і зробив спробу намалювати одну з них у графічному редакторі.

- Досліди, які рослини ростуть у твоєму місті/селі.
- Намалюй і ти будь-яку рослину в доступному графічному редакторі. Презентуй свою роботу.

6. Блум, Фліп і Тікі звернули увагу, що деякі вікна будинків у місті прикрашені. Хлопці пояснили, що витинанка – це вид українського народного декоративного мистецтва і провели друзям майстер-клас із їх виготовлення.
Навчись і ти робити витинанки.

Згортаємо навпіл аркуш паперу і малюємо половину зображення квітки	Вирізаємо по контуру всі деталі малюнка	Витинанка майже готова! Уважно подивись, чи всі намальовані елементи вирізані	Розгорни витинанку, розгладь (якщо є потреба, можна покласти її на деякий час під важку книгу) Наклей на аркушик паперу

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

7. Зробіть груповий проект “Мій населений пункт”.

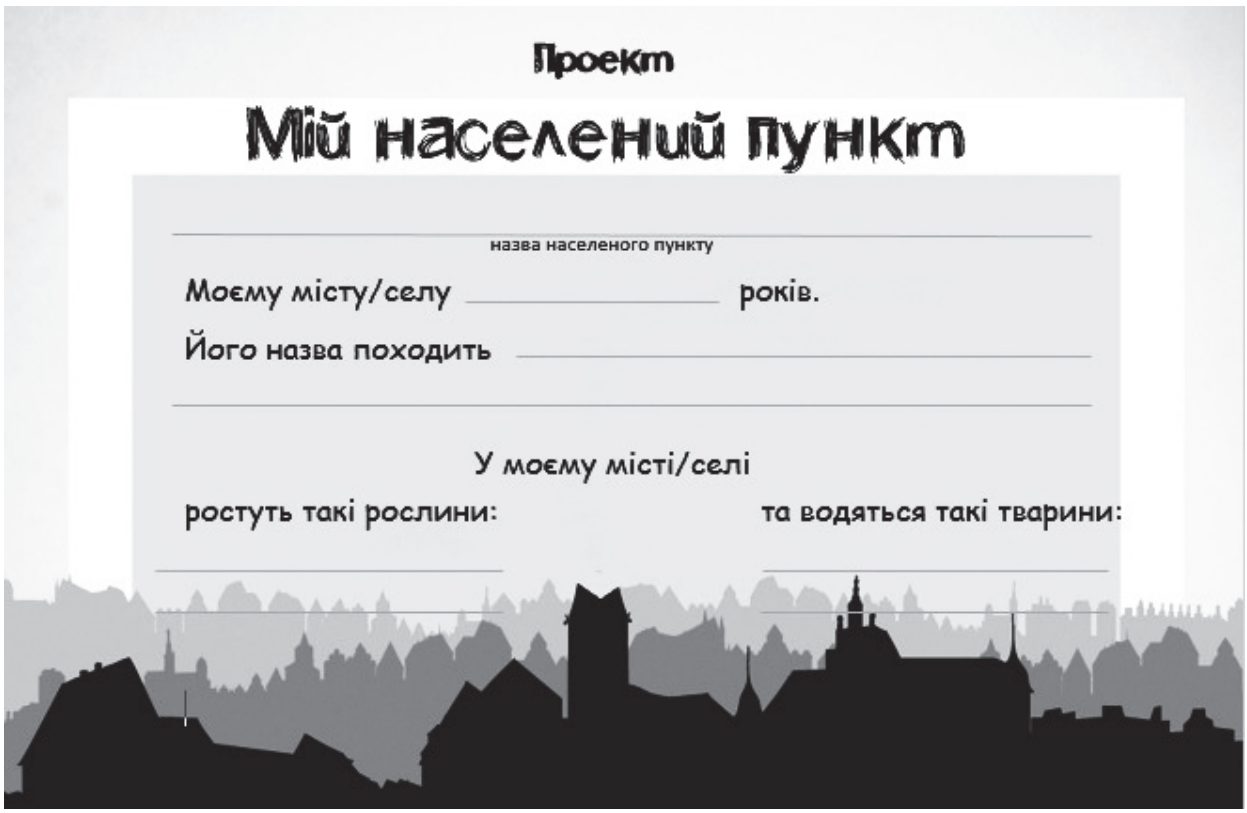

Проект

Мій населений пункт

_____

назва населеного пункту

Моєму місту/селу _____ років.

Його назва походить _____

_____

У моєму місті/селі

ростуть такі рослини: та водяться такі тварини:

ЯК ТЕРИТОРІЯ МОЖЕ СТАТИ ДОМІВКОЮ?

1. Чи всі ці твердження правильні? Чому ти так гадаєш?

На території парку ніхто не може облаштувати собі домівку	Територія парку — домівка для багатьох тварин

2. Довідайся, що здивувало мешканців Марса на території міського парку.

— Ой, погляньте-но! Це хто літаючу тарілку на стовпі припаркував?

— Фліпе, це зовсім не тарілка, — пояснював Данило, — то ж пташина домівка!

— Пташина? А які ж птахи там живуть? Чому їх немає вдома?

— Так, пташина. Там живуть лелеки. Розумієш, усі птахи восени відлітають в теплі краї, щоб перечекати сувору сніжну зиму, але навесні вони обов'язково повернуться додому!

— Додому..., – з зітханням зовсім тихенько промовив Фліп, – і ми повернемось додому...

Автор: Аліна Ткаченко

- Досліди, для кого стала домівкою територія парку, який є у твоїй місцевості. Запиши.

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

3. Довідайся, у яких домівках різні тварини зимують.

4. Шукаючи домівки тварин на території парку, Данилко помітив, що всі вони нагадують геометричні фігури. Розглянь фотографії і скажи, які саме.

5. Кожен гарний господар дбає про чистоту своєї домівки, але часто люди засмічують територію громадських місць. Розглянь діаграму і розкажи, скільки років необхідно природі, щоб переробити непотріб, залишений людиною. Що ти можеш зробити для природи вже сьогодні? Розкажи.

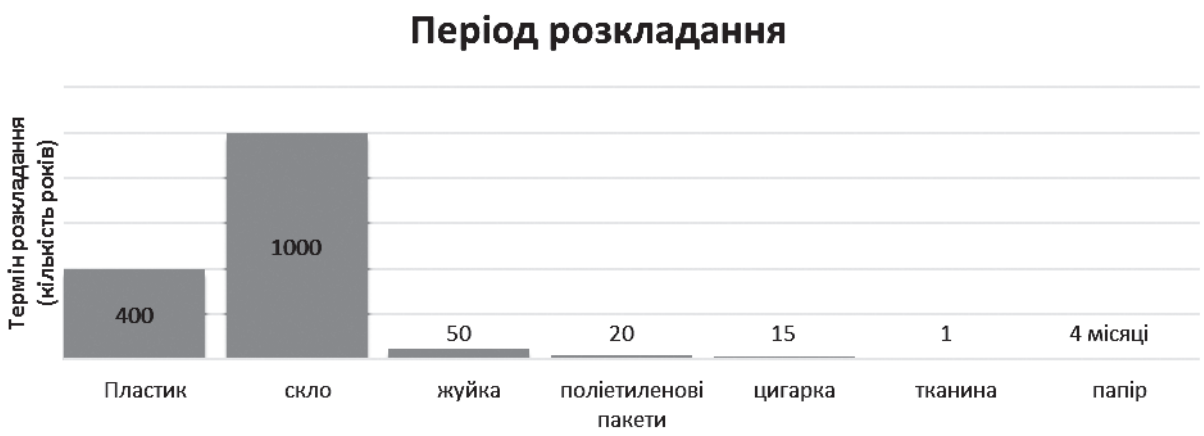

6. Прогулюючись містом, хлопці зустріли свою однокласницю Вікторію. Віка була дуже засмучена, бо її батьки придбали квартиру на території щойно збудованого житлового комплексу, і тепер планують переїжджати на нове місце, тому доведеться змінити школу. Але найбільше дівчинка схвильована тим, чи зможе нова квартира стати її домівкою. Що б ти порадив/порадила Віці?

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

Прочитай наступний уривок з казки Н. Чуб “Цікаві правила дорожнього руху”.

Так ми разом з інопланетянами потрапили до автошколи “Зелене світло”, вивчили там усі правила дорожнього руху й успішно склали іспит.

Щоправда, видали права тільки інопланетянам. Нам із Данилком порадили трохи підрости, а потім вже приходити.

І ось настала довгоочікувана мить. Поліцейський Сємєчкін, розглядаючи новенькі документи, сказав:

— Усе, забирайте свій агрегат зі штрафмайданчика. І, цур, більше не порушувати. Права вам як дали, так, між іншим, і відібрати можуть.

Ми повернулися додому й вирушили до Данилка їсти манну кашу. І нічого смішного. Просто інопланетянам із нашої земної їжі найбільше сподобалася манна каша з полуничним варенням. Не було нас якихось п'ятнадцять хвилин — інопланетяни їдять дуже швидко, та й ми з Данилком від них не відстаємо. А коли ми знову спустилися у двір, то ніякої машини, тобто летючої тарілки, там не було.

Розберемося! — Данилко став уважно оглядати те місце, де ще півгодини тому стояла наша летюча тарілка.

— Ось! — закричав він. — Я ж казав, що не буває так, щоб слідів зовсім не залишилося! — Він радісно підняв із землі великий перламутровий ґудзик.

Бублик, між іншим, майже справжній мисливський собака. А якщо мисливський, то й летючі тарілки може знаходити.

— Бублику, шукай! – скомандував я після того, як пес добре обнюхав великий ґудзик, знайдений Данилком.

Бублик тихенько загавкав, нашорошив вуха й кинувся бігти. Ми помчали за ним слідом.

Бублик мчав так швидко, що ми ледве встигали за ним. Вулиці змінювали одна одну, і ось уже попереду з'явилися перші дачні селища. Ого, як далеко ми забігли! Удалині почувся собачий гавкіт — ага, отже, Бублик щось знайшов. Ми побігли ще трохи й зупинилися перед дощаним парканом, за яким було видно сад і черепичний дах невисокого будиночка. На хвіртці висіла табличка: “Василькова Варвара Тихонівна, дачниця”. Наш пес сидів на задніх лапах і тихенько скавулів, ніби показуючи нам, що треба перелізти через паркан.

— Як же ми можемо залізти в чужий двір? — злякано спитав Данилко. — Так тільки грабіжники роблять!

— Там щось жовтіє, — Блум намагався роздивитися двір крізь густу зелень. — Наша летюча тарілка! Ура! Нумо, підсадіть мене.

Уся наша компанія по черзі перелізла через дощаний паркан і опинилася в незнайомому дворі. На самому краю двору, там, де зеленіли зарості величезного лопуха, стояла жовта летюча тарілка.

Від будинку стежечкою йшла тітонька в крислатому капелюсі. Мабуть, це й була та сама Василькова Варвара Тихонівна, дачниця з таблички на паркані.

— Рятуйте! Грабіжники! Розбійники! — заволала дачниця.

— Не кричіть, тітонько Василькова, ми не злодії, — сказав Данилко. — Ми тут у вас свою тарілку летючу знайшли...

— Яку ще тарілку? Ах ви, хулігани!

Тут уперед вийшов Фліп.

— Мадам, ми раді вітати вас на вашій планеті. Ми хотіли б забрати свій космічний транспорт, щоб мати змогу вирушити на батьківщину.

Тітонька сторопіла від несподіванки.

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

— Про який космічний апарат іде мова? — здивувалася дачниця Варвара Тихонівна, — це підводний човен, а не космічний корабель.

— Але чому ви гадаєте, що це підводний човен? — здивувалися інопланетяни.

— Ох, я не знаю. Все життя я мріяла мати маленький жовтий підводний човен. І раптом побачила цей автомобіль, покинутий на вулиці… З нього цілком можна було б зробити справжній підводний човен. Тепер моїй мрії не судилося здійснитися! — І тітонька заридала на весь голос.

— Не можу дивитися, як жінка плаче! — Щиро засмутився Тікі.

— То їй нашу летючу тарілку віддати, чи що? — не зрозумів Блум. — А як же ми полетимо на Марс?

— Здається, я знаю, що робити, — сказав кмітливий Фліп. Він заліз у летючу тарілку, всередині щось загуркотіло, застукало, й за кілька хвилин Фліп викотив по трапу справжній перегоновий мотоцикл того самого кольору, що й космічний корабель.

— Ось! Це вам, — сказав інопланетянин. — Я гадаю, що ви не проти поїздити на такому мотоциклі. Він теж жовтий і буде нітрохи не гіршим за підводний човен.

Варвара Тихонівна розтанула. Ще б пак, адже ніхто й ніколи не дарував їй мотоциклів.

Ми сіли у свою летючу тарілку й виїхали на вулицю. Дачниця Варвара Тихонівна проводжала нас, стоячи біля своєї хвіртки. Все-таки чудово, що викрадення так добре скінчилося.

- Як можна визначити межу певної території?
- Чому, за словами поліцейського Сємєчкіна, водійські права можуть відібрати?
- Як хлопці потрапили у двір дачниці Василькової? Що на їхньому місці зробив/зробила б ти?
- Що, на твою думку, слід зробити Варварі Тихонівні, щоб мати право їздити на мотоциклі?

ЩО НА ТЕРИТОРІЇ МОГО НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ ДОСТУПНЕ ДЛЯ ВСІХ?

1. Що спільного між усіма зображеними об'єктами?

2. Коли друзі прийшли на навчання до автошколи “Зелене світло", інструктор Павло Сергійович наголосив, що у громадському місці діють певні правила. Що мав на увазі інструктор? Поясни.

3. Тікі показав друзям, як виглядає їхнє місто з космосу, і попросив назвати громадські місця, які є у місті.

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

4. Досліди, які громадські місця є у твоєму населеному пункті. Подай результати дослідження у вигляді таблиці.

Назва громадського місця	Адреса

5. У яких громадських місцях можна побачити такі знаки? Поясни, що вони означають.

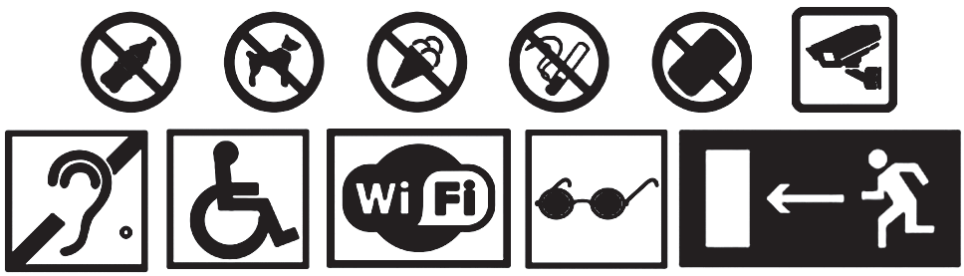

6. Фліп зауважив, що не всі люди у громадських місцях дотримуються правил, і сказав друзям, що на деякі з них можна не зважати. Наведи п'ять причин, чому необхідно дотримуватися відповідних правил поведінки. Свої міркування розпочинай зі слів:

- Можливо, ……
- Якщо …….
- Вважається, що …..
- Оскільки, ……
- Для того, щоб ……

ДЕ МЕЖІ МОГО ОСОБИСТОГО ПРОСТОРУ?

1. Коли друзі прийшли на черговий урок до автошколи, Фліп сів за парту з Іринкою. Але дівчинка швидко намалювала на парті лінію і наказала прибульцю не порушувати межі цієї території. Фліп дуже здивувався і попросив Данилка пояснити вчинок Іринки.

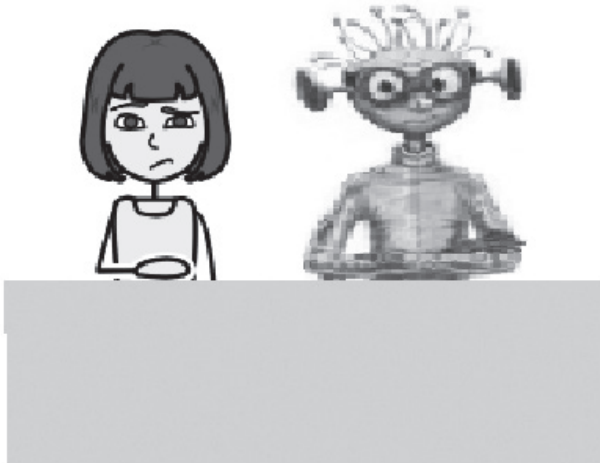

2. Інсценізуйте діалог, який міг відбутися між Фліпом і Данилком.

3. Розповідаючи Фліпові про територію особистого простору, Данилко намалював схему і написав на окремих аркушах імена людей, яких знає. Хлопчик запропонував Фліпові розмістити картки з іменами у відповідних секторах. Допоможи марсіанину виконати завдання:

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

4. Створи схему з кіл “Мій особистий простір” і напиши імена людей у кожному секторі.

5. Блум дуже уважно слухав пояснення Данилка і запитав, чи тільки люди на планеті Земля визначають межі своєї території. Іванко прийшов на допомогу другові і розказав, що бачив фільм, у якому ведмідь робить лапами позначки на деревах, а потім треться спиною об дерево, щоб залишити власний запах. У такий спосіб ці тварини окреслюють межі своєї території.

6. Чи знаєш ти, як інші тварини позначають межі своєї території? Проведи відповідну пошукову роботу. Для цього ти можеш:

- пригадати (можливо ти вже знаєш відповідь на запитання);
- запитати в інших людей (однокласників, рідних, вчителя);
- прочитати в книжках;
- переглянути відео на природничу тематику;
- поспостерігати за тваринами у твоїй домівці чи у твоєму дворі.

Презентуй свою роботу однокласникам.

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

Прочитай останній у цьому зошиті уривок з казки Н. Чуб “Цікаві правила дорожнього руху”.

Тепер наші друзі знали всі правила дорожнього руху на “відмінно”. Вони більше не плутали кольори на світлофорі й завжди пропускали пішоходів, якщо ті хотіли перейти вулицю.

Цього дня наш автомобіль-летюча тарілка їхав із належною швидкістю проспектом Першовідкривачів. Ніщо не віщувало неприємних несподіванок. І раптом рівне гурчання двигуна змінилося якимись підозрілими звуками, що нагадували чхання. Машина проїхала ще пару сотень метрів і плавно зупинилася.

— Що сталося? — спитав Данилко.

— Біда! У нас закінчилося паливо! — Фліп схопився за голову. — Що ж нам тепер робити? Адже на Землі ми не зможемо знайти нічого, що замінило б нам пальне. У земних умовах його виготовити просто неможливо. І це означає, що нам доведеться залишитися тут назавжди.

Я озирнувся довкола. Місце було знайомим.

— Он там за магазином “Жива природа” стоїть будинок, у якому живе моя бабуся, — сказав я. — Давайте до неї в гості зайдемо. Вона такі млинці пече!

— Млинці? — невпевнено спитав Блум. — Вони можуть замінити нам наше паливо?

— Ні, – засміявся Данилко. — Вони просто смачні, а ми голодні. Підживимося, а там, може, й на думку щось спаде. Безвихідних ситуацій не буває!

Моя бабуся завжди рада гостям. Дивовижно, але вона відразу всіх їх хоче нагодувати.

Млинці зникали з неймовірною швидкістю.

І раптом Блум скрикнув. Він кричав своєю марсіанською мовою, але було зрозуміло, що це щось на кшталт: “Еврика! Знайшов!”. Інопланетянин облизав ложку від згущеного молока й сказав:

— Спектральний аналіз показав подібність складників. Ось чим ми заправимо бак нашої летючої тарілки.

— Бабусю! — став благати я. — У тебе ж є багато згущенки. Поділися з нами, будь ласка. Дуже-дуже треба!

Бабуся видала нам згущенку зі своєї комори. Ми з інопланетянами подякували бабусі, а Фліп навіть вручив їй марсіанський орден “За порятунок тих, хто потрапив у біду в космосі”.

І ось інопланетяни заправили згущенкою свій міжпланетний корабель. Запасні банки “стратегічного палива” ми завантажили на борт летючої тарілки, щоб наші друзі могли дозаправитися в польоті.

— Ех, швидко дні збігли, — сумно зітхнув Данилко. — Скільки ще ми вам на Землі розповісти не встигли...

— Ось! — Тікі показав нам якусь книжку. — Правила дорожнього руху із собою взяв. Ми тепер у себе на Марсі теж світлофори й дорожні знаки поставимо, й усіх мешканців навчимо правил дотримуватися.

Сонце сідало дедалі нижче, на землю спадав вечір. Усі будинки в місті раптом стали рожевими, мов фруктове морозиво.

— Ну, нам час відлітати! — сказав Фліп.

— Стривайте! Заждіть! — почувся голосний крик на всю вулицю.

На велетенському мотоциклі, що ревів, як дикий звір, у двір влетіла дачниця Василькова.

— Мало не спізнилася! — Захекавшися, мовила Варвара Тихонівна й зняла дзеркальні мотоциклетні окуляри та яскраво-червоний шолом.

Інопланетяни дуже зраділи.

— Ну, рідненькі мої, привезла вам огірочків солоненьких власного приготування! Гадаю, що на вашому Марсі про таке й не чули. Та ось іще варення полуничне! — Дачниця Василькова поцілувала по черзі кожного інопланетянина і змахнула сльозу куточком модного смугастого шарфика.

Потім Блум, Фліп і Тікі трапом піднялися в летючу тарілку. Люк автоматично закрився…

І ось космічний апарат здригнувся й почав плавно злітати в небо. Ще мить — і летючої тарілки не стало видно.

— Ех, — зітхнув Данилко, — швидше б уже наступне літо.

— Гав! — підтакнув Бублик.

А вранці я увімкнув комп'ютер і побачив повідомлення:

“Долетіли! Дякуємо! Почали встановлювати світлофори! Чекаємо в гості!”.

Ось така історія зі мною і з Данилком. А ще кажуть, що інопланетян не буває!

Із повідомлення у вечірніх теленовинах: “Дивовижне відкриття зробили сьогодні астрономи Центральної обсерваторії. З допомогою найбільшого у світі телескопа вони вивчали поверхню Марса й помітили, що на цій планеті з'явилися червоні, жовті й зелені вогники, які світяться. Вчені сперечаються щодо походження цих сигналів і поки що не дійшли спільної думки…”.

- Де мешкала бабуся Данилка?
- Що, на думку інопланетян, варто було б встановити на Марсі?
- Фліп нишком від інших ласував згущеним молоком. І “паливо” скінчилося раніше, ніж корабель дістався Марса. Що робити?
- Що було б, якби науковці помітили на Марсі інопланетян?

ЧОМУ ОСОБИСТИЙ ПРОСТІР – НЕДОТОРКАННА ТЕРИТОРІЯ?

1. Поки друзі смакували млинці в бабусі Данилка, до неї навідалася сусідка пані Антоніна, яку хлопці ще ніколи не бачили. Вона дуже зраділа дітям і почала обнімати кожного з них. Які емоції, на твою думку, пережили діти під час цієї зустрічі? Обґрунтуй свою думку.

2. Прочитай описи ситуацій і змоделюй поведінку головного героя у кожній з них.

На перерві до Іванки підійшов Артем — старший брат однокласниці Маринки – і попросив горнятко, щоб напитися води. Хлопчик сказав, що потім обов'язково його помиє.	
Під час прогулянки в парку незнайомець запропонував Яні цукерку і почав розпитувати, як її звати, скільки дівчинці років, у якому класі вона навчається.	

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

Дорогою додому зі школи Галина побачила, як її однокласника Степана завели за ріг школи хлопці з іншого класу. Дівчинка почула, як Степан говорив, що не хоче з ними йти.	
Олекса захопився малюванням, а його подруга Настя підійшла покликати хлопця гратися на подвір'ї. Олекса відмовив дівчинці, але Настя не образилася на друга і пішла на подвір'я з іншими дітьми.	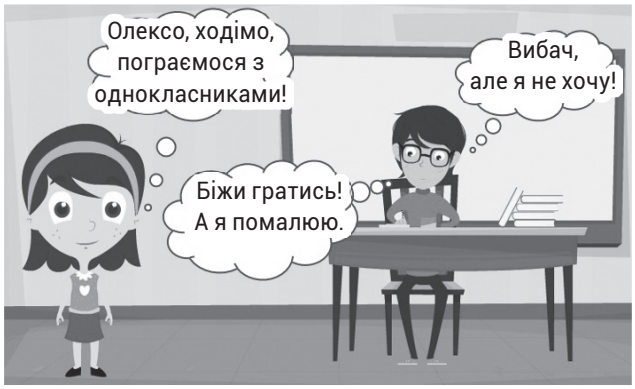
Під час гри Климові надійшло повідомлення на телефон. Ксюша попросила дозволу прочитати текст уголос.	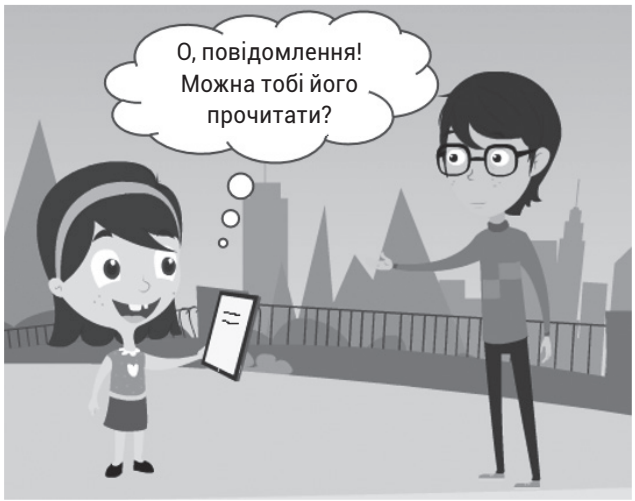

3. Розглянь ситуації, зображені на малюнках. Зеленим кольором зафарбуй кружечки біля тих із них, коли варто сказати “Так”, а червоним – коли “Ні”. Обґрунтуй свій вибір.

4. До кого можна звернутися по допомогу, якщо тебе ображають або принижують? Розкажи.

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

ЯК ЗРОБИТИ ТЕРИТОРІЮ КОМФОРТНОЮ ДЛЯ СЕБЕ?

1. Перед поверненням додому Фліп, Блум і Тікі попросили хлопців показати їм річку. На березі річки Бублик зупинився біля купи гілля і почав голосно гавкати. Данилко припустив, що там заховалася якась тваринка. Поміркуй, яку тварину знайшов Бублик. Намалюй її. Що цікавого ти можеш розповісти про неї?

2. Розглянь схему житла бобрів. Що цікавого ти помітив/помітила? Розкажи.

https://www.youtube.com/watch?v=VuMRDZbrdXc

3. Продовж речення:

Бобра можна назвати інженером, бо _____

_____

Хатинка бобра є комфортною, тому що _____

_____

На територію бобра важко потрапити, оскільки _____

_____

4. Продовж ряд і визнач закономірність.

5. Розглянь, як марсіани прощалися зі своїми друзями. Що, на твою думку, марсіани могли б говорити й кому подякували б за комфортне перебування на Землі? Інсценізуй цей епізод разом зі своїми однокласниками

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

6. Хто створює тобі умови для комфортного перебування на твоїй території? Як саме? Розкажи. Виготов листівку з подякою цій людині.

2 аркуші картону яскравого кольору склади навпіл	На одному з аркушів за допомогою ножиць зроби надрізи на згині
	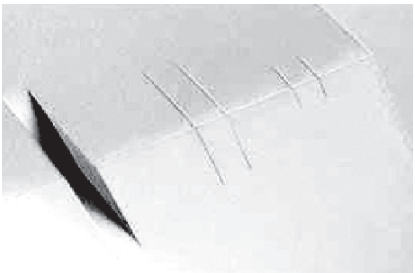
Утворені смужки треба перемістити всередину	З кольорового паперу виріж повітряні кульки і вітальний напис
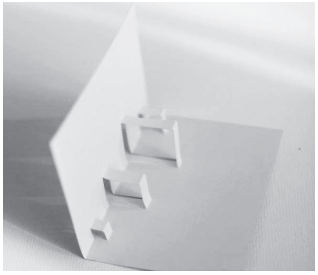	
Підготовлені елементи треба приклеїти на смужки	Щоб не було видно надрізів, поверх листівки необхідно приклеїти аркуш картону
	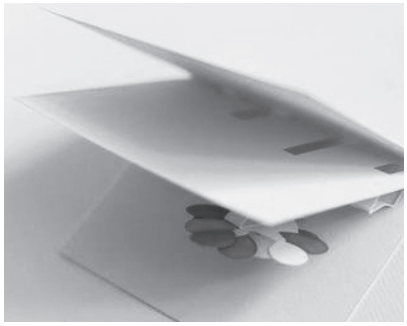

7. Довідайся, яку помилку зробила дівчинка – героїня коміксу.

8. Поясни, що можна розповідати про себе незнайомим людям, а чого не варто.

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

КОМПЕТЕНТНІСНІ ЗАВДАННЯ З ІНТЕГРОВАНОЇ ТЕМИ “ТЕРИТОРІЯ”

1. Пригадай імена хлопчиків – героїв казки Наталії Чуб “Цікаві правила дорожнього руху”.

2. З якої планети прилетіли Блум, Фліп і Тікі? Що вони розповідали про цю планету? Чим їхня планета відрізняється від Землі? Розкажи.

3. Який продукт використовували прибульці для заправки свого космічного корабля?

4. Пригадай, що найбільше дивувало гостей на нашій планеті. Розкажи.

5. Хлопці згадали, що прибульцям дуже сподобалися бабусині млинці, і вирішили перед дорогою пригостити ними ще раз своїх друзів. Для того, щоб не завдавати бабусі зайвих клопотів, вони пішли в супермаркет купити необхідні продукти. Данилко із собою мав 100 гривень. Скільки решти отримає хлопчик? Обери правильну відповідь.

11 грн

31 грн

25 грн

32 грн

А 3 грн

Б 2 грн

В 1 грн

1. На території супермаркету хлопці побачили знак . Зафарбуй на схемі торговельної зали супермаркету жовтим кольором те місце, де цей знак має висіти.

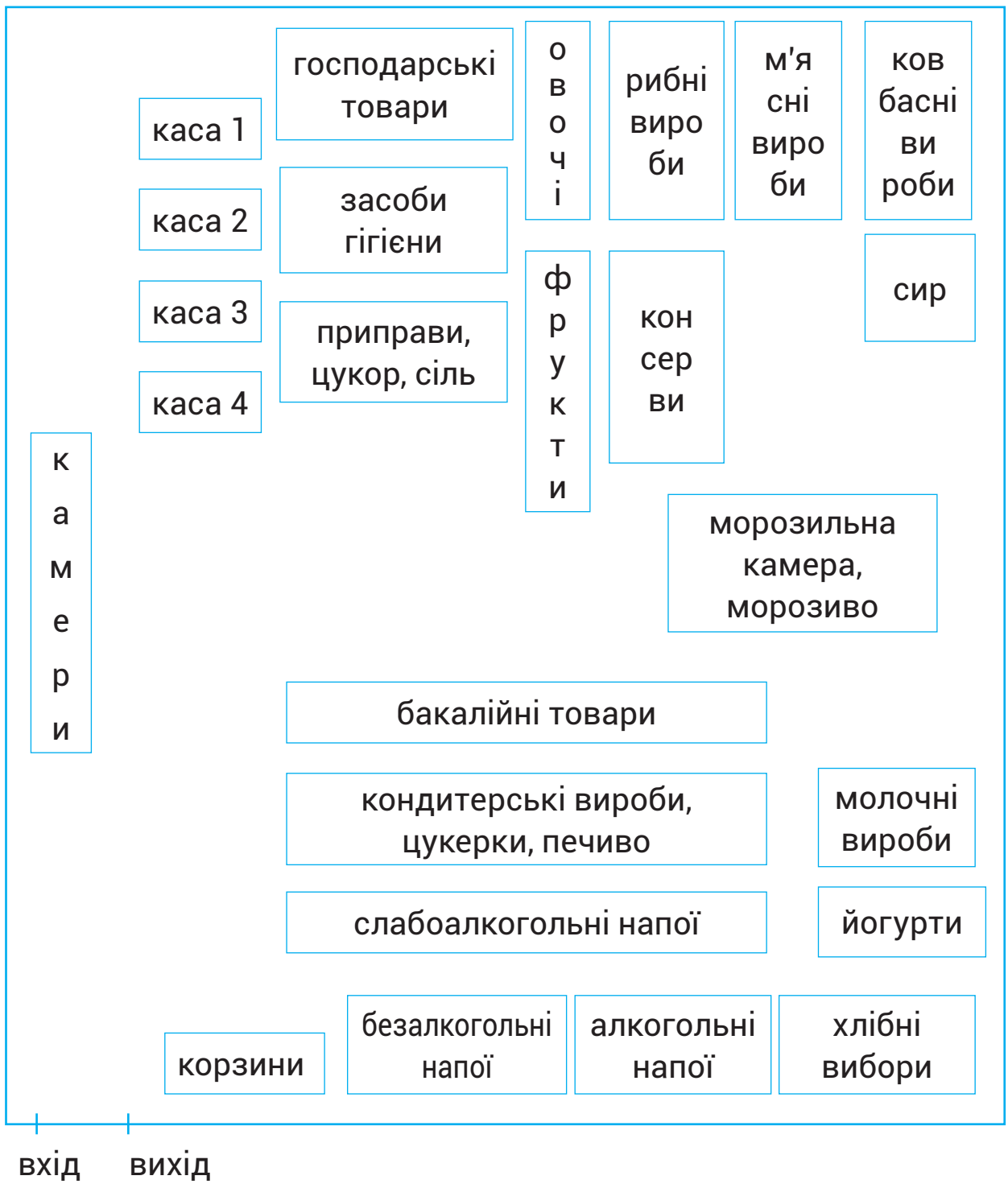

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

2. На виході із супермаркету Іванко звернув увагу на час, який показував годинник: Познач, о котрій годині друзі приїдуть до бабусі, якщо приблизний час у дорозі – 2 години.

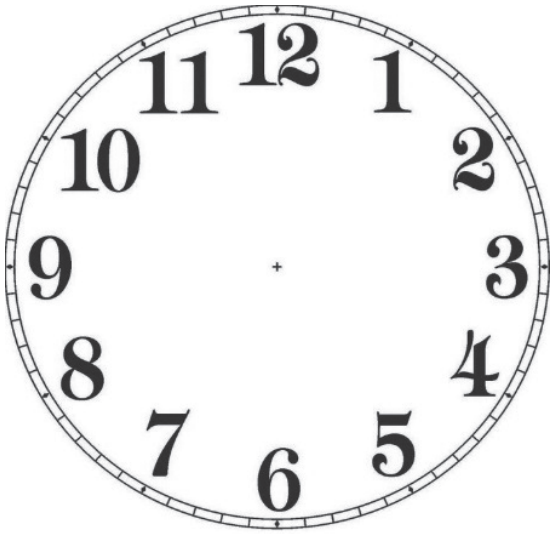

3. Фліп, Блум і Тікі звернули увагу на те, що територія супермаркету доглянута і засаджена рослинами. Допоможи марсіанам розподілити всі рослини на групи та обведи кожну групу лінією. За якою ознакою ти це зробив/зробила?

4. Упізнай громадські місця, які побачили діти поруч із супермаркетом, і напиши їхні назви.

5. На території бабусиного саду хлопці побачили мурашник. Фліп, Тікі і Блум почали розглядати його і не побачили жодної мурашки. Чому? Обґрунтуй свою думку.

6. Марсіанам стало дуже цікаво, як же готуються млинці. Вони уважно спостерігали за діями бабусі. Познач числами їхню послідовність.

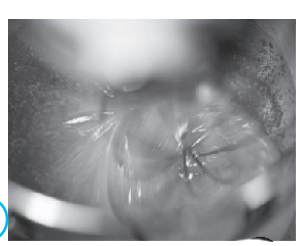

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк

7. Бабуся приготувала млинці з різними начинками.

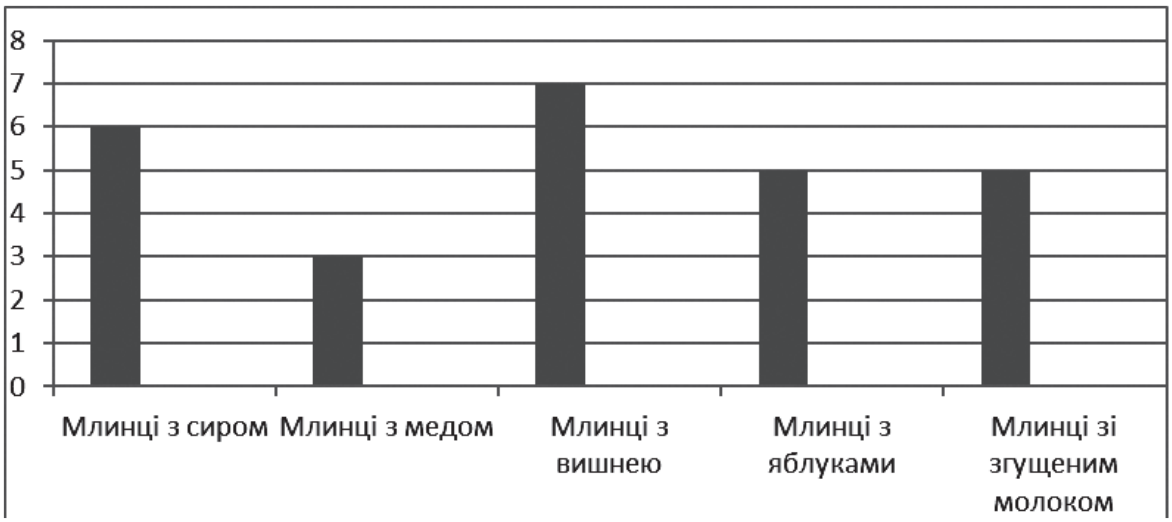

7.1. Скільки загалом млинців напекла бабуся?

Відповідь: _____.

7.2. Млинців з медом було найменше.

ТАК	НІ

7.3. Млинців з медом на 2 більше, аніж млинців із сиром і вишнею разом.

ТАК	НІ

7.4. Кількість млинців з яблуками така сама, як і млинців зі згущеним молоком.

ТАК	НІ

7.5. Кількість млинців з яблуками така сама, як і млинців зі згущеним молоком.

ТАК	НІ

8. Після того, як усі хлопці почастувалися млинцями, у Блума виникло бажання зробити щось приємне для бабусі. Іванко подав ідею зробити такі самі квіти, які вони робили у школі. Всі підтримали думку Іванка. Виготов і ти таку саму квітку.

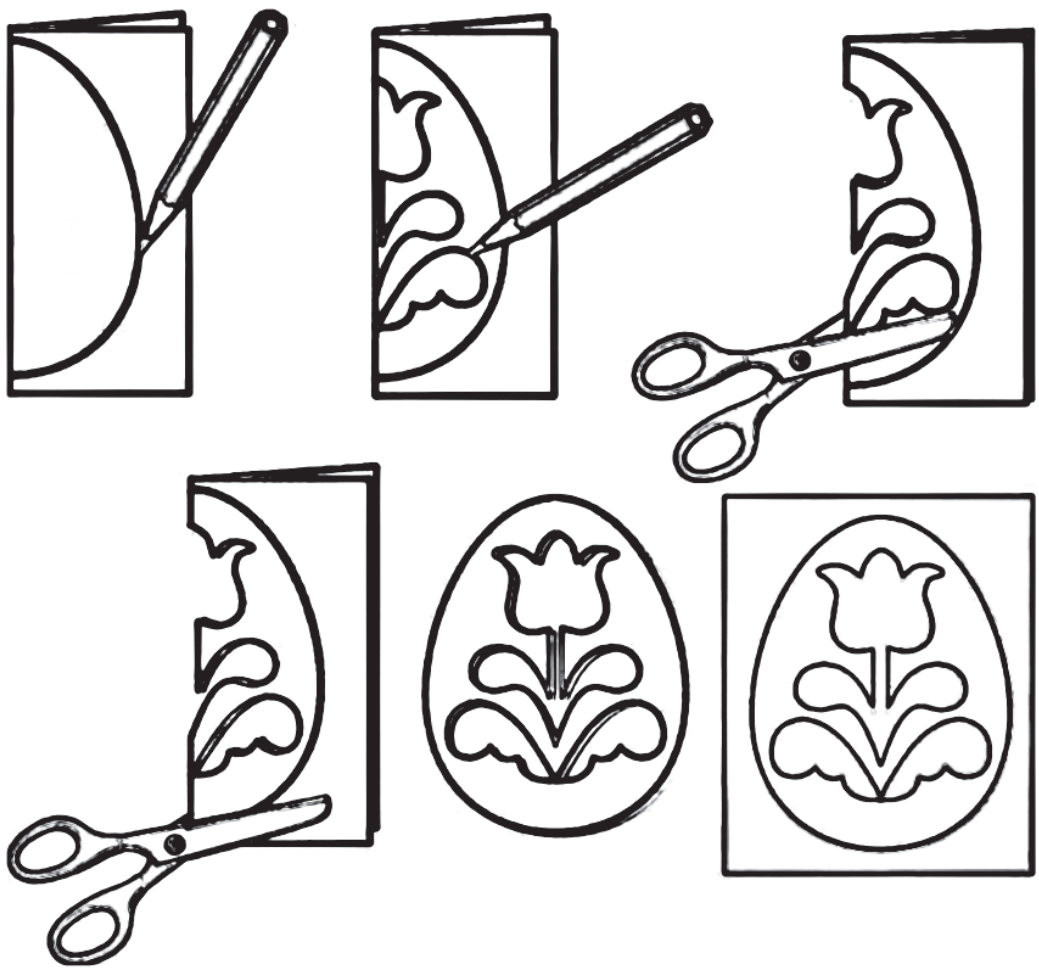

9. Тест, який ти завершуєш виконувати, був для тебе:

А Дуже легкий

Б Легкий

В Ані легкий, ані складний

Г Складний

Ґ Дуже складний.

Автори: О. Волощенко, О. Козак, О. Романюк